

Ranking and identification of successful and unsuccessful rural cooperative companies in Abdanan city

Fatollah Eskandari¹, Hamed Chaharsoughi Amin^{2*}, Alireza Poursaeed³, Mona Arabseyfi⁴

1. Master's degree graduate of Agricultural Extension and Education. Islamic Azad University, Ilam Branch. Ilam, Iran .

2. Assistant prof of Agricultural Extension and Education. Islamic Azad University, Ilam Branch. Ilam, Iran .

3. Prof of Agricultural Extension and Education. Islamic Azad University, Ilam Branch. Ilam, Iran .

4. Ph.D of Agricultural Extension and Education, Islamic Azad University, Science and Research Branch. Tehran, Iran.

CITATION: Eskandari, F. Chaharsoughi Amin, H. Poursaeed, A & Arabseyfi, M. (2024). Ranking and identification of successful and unsuccessful rural cooperative companies in Abdanan city. Journal of Cooperation and Agriculture, 13(50), 41-56. (In Persian).

DOI: 10.22034/ajcoop.2024.385879.1824

ARTICLE INFO

Keywords:

- ≠ Rural Cooperatives
- ≠ Rural Development
- ≠ Discriminant analysis

Received:

31 January 2023

Revised:

3 March 2024

Accepted:

4 August 2024

Available online:

21 September 2024

ABSTRACT

Originality. Past studies have only investigated organizational entrepreneurship factors in cooperative companies; meanwhile, in the present study, in addition to the factors of organizational entrepreneurship, the role of these factors on the organizational ambivalence of cooperative companies has been analyzed.

Context and purpose: Rural cooperative companies affect the lives of a large part of the country's rural population due to the high volume of members covered. As, the success of these organizations can make a significant contribution to reducing poverty and improving the living conditions of the country's villagers. Therefore, the current research was conducted with the aim of ranking and identifying successful and unsuccessful rural cooperative companies in Abdanan city, Ilam province.

Methodology/approach: This research used a quantitative approach, which conducted using a survey method. The data obtained via a questionnaire from 380 nomadic cooperatives members in Fars province, who selected using Krejcie and Morgan table with proportional assignment. Specialists confirmed the face validity of the questionnaire, and its reliability confirmed by pilot study and calculating Cronbach's alpha coefficient (from 0/71 to 0/86). After collecting the data, they were analyzed in the form of descriptive and analytical statistics by SPSSver24 software.

Findings and Conclusion: The results of numerical taxonomy showed that in terms of success index, Khurshid Cooperative Company is higher and Kohzad Company is lower than other companies. Based on diagnostic analysis, among the most important factors in distinguishing successful from unsuccessful companies are: The degree of connection between companies and governmental and non-governmental organizations, the performance of the rural cooperative organization, capital of managers and the capital of cooperative members.

Originality: Using the results of this research, rural cooperative companies can identify their areas of success in agricultural and rural projects and gain valuable experience from these areas in order to plan correctly and appropriately.

EXTENDED ABSTRACT

Originality. Past studies have only investigated organizational entrepreneurship factors in cooperative companies; meanwhile, in the present study, in addition to the factors of organizational entrepreneurship, the role of these factors on the organizational ambivalence of cooperative companies has been analyzed.

Context and purpose: Rural cooperative companies affect the lives of a large part of the country's rural population due to the high volume of members covered. As, the success of these organizations can make a significant contribution to reducing poverty and improving the living conditions of the country's villagers. Therefore, the current research was conducted with the aim of ranking and identifying successful and unsuccessful rural cooperative companies in Abdanan city, Ilam province.

Methodology/approach: This research used a quantitative approach, which conducted using a survey method. The data obtained via a questionnaire from 380 nomadic cooperatives members in Fars province, who selected using Krejcie and Morgan table with proportional assignment. Specialists confirmed the face validity of the questionnaire, and its reliability confirmed by pilot study and calculating Cronbach's alpha coefficient (from 0/71 to 0/86). After collecting the data, they were analyzed in the form of descriptive and analytical statistics by SPSSver24 software.

Findings and Conclusion: The results of numerical taxonomy showed that in terms of success index, Khurshid Cooperative Company is higher and Kohzad Company is lower than other companies. Based on diagnostic analysis, among the most important factors in distinguishing successful from unsuccessful companies are: The degree of connection between companies and governmental and non-governmental organizations, the performance of the rural cooperative organization, capital of managers and the capital of cooperative members.

Originality: Using the results of this research, rural cooperative companies can identify their areas of success in agricultural and rural projects and gain valuable experience from these areas in order to plan correctly and appropriately.

*Corresponding author

E-mail addresses: Eskandari452@yahoo.com (F, Eskandari), H_chaharsoughi@outlook.com (H, Chaharsoughi), A.poursaeed@yahoo.com (A, Poursaeed), Arabmona2011@yahoo.com (M, Arabseyfi).

رتبه‌بندی و شناسایی شرکت‌های تعاونی روستایی موفق از ناموفق در شهرستان آبدانان

فتح الله اسکندری^۱، حامد چهارسوقی امین^{۲*}، علیرضا، پورسعید^۳، منا عرب صیفی^۴

۱. کارشناسی ارشد، ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد واحد اسلامی، واحد ایلام، ایلام، ایران.
۲. استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد واحد اسلامی، واحد ایلام، ایلام، ایران.
۳. استاد، ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ایلام، ایران.
۴. دکتری، ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

استاد: فتح الله، اسکندری، حامد، چهارسوقی امین، علیرضا، پورسعید، عرب صیفی، منا. (۱۴۰۳). رتبه‌بندی و شناسایی شرکت‌های تعاونی روستایی موفق از ناموفق در شهرستان آبدانان. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۱۳(۵۰)، ۴۱-۵۶.

DOI: 10.22034/ajcoop.2024.385879.1824

چکیده

زمینه و هدف: شرکت‌های تعاونی روستایی با توجه به حجم بالای اعضای زیر پوشش، زندگی بخش عظیمی از جمعیت روستایی کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از اینرو، موفقیت این تشکلهای می‌تواند سهم بسزایی در کاهش فقر و بهبود شرایط زندگی روستاییان کشور داشته باشند. لذا پژوهش حاضر با هدف رتبه‌بندی و شناسایی شرکت‌های تعاونی روستایی موفق از ناموفق در شهرستان آبدانان استان ایلام انجام شد.

روش‌شناسی، رهیافت: این پژوهش نوعی تحقیق کمی است و با بهره‌گیری از شیوه پیمایش به انجام رسیده است. داده‌های مورد نظر با کمک پرسشنامه از ۳۷۳ نفر از اعضای شرکت تعاونی روستایی فعال شهرستان آبدانان بدست آمد که با استفاده از جدول کرجسی و مورگان و به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب شده بودند. روایی مقیاس‌های پرسشنامه توسط متخصصان و پایایی آن از طریق مطالعه راهنما و ضریب آلفای کرونباخ تایید گردید (از ۰/۷۱ تا ۰/۸۶). پس از گردآوری داده‌ها تجزیه و تحلیل آنها در قالب آمار توصیفی و تحلیلی توسط نرم‌افزار SPSS انجام شد.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از تاکسونومی عددی نشان داد که از نظر شاخص موفقیت، شرکت تعاونی خورشید بالاتر و شرکت کوهزاد پایین‌تر از سایر شرکت‌ها قرار گرفته‌اند. بر اساس تحلیل تشخیصی نیز از جمله مهمترین عوامل موثر در تمایز شرکت‌های موفق از ناموفق عبارتند از: میزان ارتباط شرکت‌ها با سازمان‌های دولتی و غیردولتی، عملکرد سازمان تعاون روستایی، سرمایه مدیران و سرمایه اعضای تعاونی.

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

≠ تعاونی‌های روستایی
≠ موفقیت، توسعه
روستایی
≠ تحلیل تشخیصی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۱/۲۶

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۲/۱۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۵/۱۴

تاریخ برخط:

۱۴۰۳/۰۶/۳۱

*نویسنده مسئول

پست الکترونیک: Eskandari452@yahoo.com (ف، اسکندری)، H_chaharsoughi@outlook.com (ح، چهارسوقی امین)، A.poursaeed@yahoo.com

(ع، پورسعید).

تولیدی کوچک و متوسط زودبازده در تولید و اشتغال بیشتر، مطابق سهمی که در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و برنامه‌های توسعه، به‌ویژه برنامه توسعه ششم، برای تعاونی‌ها در این زمینه پیش‌بینی شده است، می‌تواند چشمگیر باشد (Emdadi et al., 2018).

در شرایط حاضر، اهمیت ایجاد اشتغال با توجه به جمعیت و نرخ رشد بیکاری و نقش اقتصادی تعاونی‌ها در کنار ارزش‌های انسانی تعاون همچون عدالت، انصاف، همبستگی، مشارکت اعضا؛ لزوم توجه و برنامه ریزی دقیق‌تر در زمینه ایجاد تعاون و اشتغال‌زایی را دوچندان می‌سازد (Izadi et al., 2016).

امروزه کفایت و شایستگی شیوه تعاونی و اصول مکاتب آن در حل مشکلات کشاورزی در مقایسه با سیستم‌های شرقی و غربی آشکار شده است. اکثر کشورهای جهان همکاری کشاورزان بر پایه اصول مکاتب تعاونی را به‌عنوان آخرین راه پیشرفت و توسعه کشاورزی و عمران روستاها و تأمین زندگی بهتر برای کشاورزان پذیرفته و تعاونی کشاورزی را راه‌حلی برای مقابله با این مشکلات دانسته‌اند (Amimejad et al., 2018).

از طرفی افزایش تعداد واحدهای خرد و دهقانی و تشدید مسائل ناشی از خردی و پراکندگی اراضی، به‌کارگیری روش‌های علمی و فنون جدید کشاورزی در جهت افزایش تولید و بهره‌وری، ایجاد و اشتغال و توسعه مشارکت مردمی در فعالیت‌های کشاورزی و احیاء و بازسازی واحدهای بهره‌برداری‌های تعاونی‌های تولیدی را تحت شعاع قرار داده‌اند.

امروزه کشاورزان در بسیاری از نقاط جهان با همفکری و همکاری یکدیگر و استفاده از پس‌اندازهای کوچک خود، با تشکیل تعاونی توانسته‌اند از فناوری

امروزه اهمیت توسعه کشاورزی و روستایی و نقش حیاتی آن در توسعه و پیشبرد کشورها بر کسی پوشیده نیست. فقر، عدم امنیت غذایی، مهاجرت روستاییان و تخریب محیط‌زیست همه از عامل‌های نیرومند و مخربی هستند که باید در جریان توسعه کاهش پیدا کنند (Haji et al., 2016 & Rasouliazar et al., 2016).

کشاورزی به‌عنوان منبع اصلی تأمین معیشت و ایجادکننده فرصت‌های شغلی و اقتصادی، نقش و اهمیت اساسی در حیات و توسعه روستایی دارد تا جایی که در بسیاری از روستاها، مهم‌ترین عامل ثبات و امنیت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی به شمار می‌رود (Tavakoli & Damanbagh, 2016). ایجاد اشتغال، کاهش فقر و توزیع برابر درآمد از اهداف اصلی سیاست‌های توزیعی اقتصاد هر کشوری محسوب می‌شود. از آنجاکه حجم گسترده‌ای از فقرای جامعه چه در داخل ایران و چه در بیشتر نقاط دنیا، در روستاها زندگی می‌کنند و بیشتر روستاییان به فعالیت‌های مرتبط با بخش کشاورزی اشتغال دارند، بخش کشاورزی در ارتباط با توزیع درآمد همواره مورد توجه بوده است. درواقع، بخش کشاورزی سهم مهمی نیز در غلبه بر فقر، به‌خصوص در کشورهای کمتر توسعه‌یافته و در حال توسعه دارد (Ahmadian et al., 2016; Zeraatkish & Ahmadi, 2016).

در عصر حاضر، تعاون اهرمی مناسب برای توسعه اقتصادی به (ویژه در بخش کشاورزی) است که می‌تواند همگام با سیاست‌های دولت در بهبود شرایط کار، زندگی، تولید، ارتقای سطح درآمد و وضعیت اجتماعی مردم مؤثر باشد (Wang et al., 2012). تعاونی و توسعه آن‌ها به‌عنوان مهم‌ترین برنامه کاهش فقر می‌تواند مدنظر سیاست‌گذاران قرار گیرد (Arbabi & Arvin, 2016). نقش تعاونی‌ها در ایجاد رشته فعالیت‌های

های کشاورزی به‌طور گروهی استفاده نمایند (Shirani, 2017).

ر سالت تعاونی‌های تولید روستایی در ارتقاء سطح دانش روستاییان و بهبود بهره‌برداری از منابع روستایی، جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه روستاییان به شهرها و برقراری توازن بین توسعه مناطق شهری و روستایی تعریف گردیده و به‌عنوان عامل بسترساز توسعه روستایی در برنامه‌های توسعه کشور مطرح شده‌اند (Heydari-Sareban & Ziarati, 2017). بخش تعاونی و به‌خصوص تعاونی‌های تولید روستایی با افزایش میزان عملکرد تولید کشاورزی، ابزار مناسبی برای بهبود وضعیت کشاورزی هستند. تعاونی‌های تولید روستایی با افزایش عملکرد تولید، باز توزیع منافع حاصل از رشد بخش کشاورزی، ایجاد اشتغال پویا و مولد، توسعه مشارکت مردمی در بخش کشاورزی، کاهش ریسک سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، کاهش هزینه‌های دولتی در تولید و دستیابی هر چه بیشتر به اهداف توسعه نقش بسزایی ایفاء می‌کنند. این تعاونی‌ها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین منابع تولید محصولات کشاورزی از متولیان تأمین امنیت غذایی در کشور محسوب و علاوه بر آن، با افزایش بازدهی تولید، نقش بسیار مهمی در کاهش فقر روستایی ایفاء و می‌توانند خدماتی را که دولت‌ها قادر به تأمین آن‌ها برای مردم فقیر نیستند، فراهم کنند (Rasouliazar et al., 2016).

فرهنگ همکاری و تعاون به شکل‌های مختلف از دیرباز در زندگی اجتماعی مردم ایران متبلور بوده و سال‌هاست که این فرهنگ در آمیخته با آیین و رسوم کهن مردم این سرزمین، نقش تعیین‌کننده‌ای در روابط اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دارد. در آموزه‌های مذهبی دین اسلام هم تأکید فراوانی بر امر تعاون شده است. تعاونی‌ها در ایران پیشینه‌ای ۶۰۰ ساله دارند

و طی قرن‌های متمادی کشاورزان و مردم جوامع روستایی به صورت دسته‌جمعی و یا با تشکیل تعاونی‌های سنتی نظیر «بنه»، «حراثته» و «واره»، اغلب فعالیت‌های کشاورزی را به‌طور مشارکتی با حفظ مالکیت و انتفاع فردی انجام می‌دادند و به همین دلیل پس از گذشت صدها سال لزوم نگرش رسمی و قانونی به مقوله تعاون لازم به نظر می‌رسید. تا این که در سال ۱۳۰۳ شمسی با تصویب قانون تجارت، تعاونی‌ها به‌صورت رسمی در ایران معرفی شدند؛ اما از لحاظ تشکیل و ثبت فعالیت تعاونی‌های رسمی می‌توان سال ۱۳۱۴ را سال آغاز فعالیت تعاونی‌ها در ایران دانست؛ زیرا در این سال، دولت بر مبنای قانون تجارت، اقدام به تشکیل نخستین تعاونی روستایی در داورآباد گرمسار کرد. در سال ۱۳۴۱ بر اساس تبصره «۲» ماده (۱۶۵) قانون اصلاحات ارضی، کشاورزان باید قبل از دریافت زمین به عضویت شرکت تعاونی روستایی درمی‌آمدند. به‌این ترتیب در مدت کوتاهی بیش از ۸۰۰۰ شرکت تعاونی روستایی تشکیل شد که بعداً شمار زیادی از آن‌ها ادغام شده و حدود ۳۰۰۰ شرکت تعاونی عمده را به وجود آوردند.

بدین ترتیب، در ایران با آغاز برنامه اصلاحات ارضی در دهه ۴۰ شمسی، برای به جریان افتادن تولید و برقراری بخشی از مدیریت سابق در روستاها، تعاونی‌های روستایی باهدف پر کردن خلأ ناشی از حذف مالکان از روستاها و نیز رفع مشکل خردی و پراکندگی قطعات اراضی مزروعی دایر شدند و در پی آن، واگذاری زمین به کشاورزان بر طبق نسق، منوط و مشروط به قبول عضویت در تعاونی روستایی شد. با توجه به افزایش شمار شرکت‌های تعاونی روستایی، برای هماهنگی آن‌ها و جلوگیری از دوباره کاری و نیز برای اجرای برنامه‌های دولت، نیاز به سازمانی جدید

فعالیت‌های مختلفی مانند خدماتی، تولیدی، بازرگانی و ترویجی در راستای اهداف و سیاست‌های حمایتی دولت برای توسعه بخش کشاورزی و حمایت از روستاییان می‌پردازند (Central Organization for Rural Cooperatives of Iran, 2023)؛ اما واقعیت این است که انجام وظایف گسترده مورد اشاره تنها با تشکیل تعاونی مسیر نیست، بلکه باید سطح فعالیت و شیوه کارکرد به گونه‌ای باشد که این تشکله‌ها بتوانند در قالب یک سازمان مردمی جایگاه واقعی خود را پیدا کنند و موانع سر راه توسعه آن‌ها شناسایی و نیز نقاط ضعف آن‌ها به نقاط فرصت تبدیل شود.

شرکت‌های تعاونی روستایی شهرستان آبدانان در استان ایلام نیز این قاعده جدا نیست. این شهرستان با ۵ شرکت تعاونی روستایی در مجموع دارای ۴۷۳۳ نفر عضو می‌باشد؛ بسیاری از این اعضا به طور مستقیم و غیرمستقیم با کارهای اجرایی و عملیاتی این شرکت‌ها ارتباط داشته و در پویایی و کارکرد شرکت‌ها نقش دارند؛ بنابراین، حفظ کارکرد و بهبود وضعیت این شرکت‌ها در استمرار اشتغال نقشی اساسی داشته و ضرورت دارد که برای شناخت نقاط ضعف و قوت آن‌ها تلاشی دوچندان صورت پذیرد. بر این اساس، مطالعه حاضر با تأکید بر رتبه‌بندی و شناسایی شرکت‌های تعاونی روستایی موفق از ناموفق شهرستان آبدانان در استان ایلام به کمک تاکسونومی عددی و تحلیل تشخیصی انجام شد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

امروزه جامعه‌شناسان توجه بیشتری را به سمت تعاون و مشارکت به راهی برای کاهش فقر، افزایش اشتغال و توانمندی گروه‌های به حاشیه رانده شده در کشورهای در حال توسعه معطوف کرده‌اند. اجلاس

محسوس بود. بر این اساس، در مردادماه سال ۱۳۴۲ با افزایش تعداد شرکت تعاونی روستایی در کشور و به دنبال موادی از قانون اصلاحات ارضی، سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران باهدف توسعه و تقویت تعاونی‌های روستایی، کمک به پیشرفت نهضت تعاون در مناطق روستایی، کمک اعتباری به اجرای برنامه‌های اتحادیه و شرکت‌های تعاونی روستایی و آموزش اصول تعاون تشکیل شد، به طوری که تا سال ۱۳۵۷ (قبل از پیروزی انقلاب اسلامی) تعداد ۳۹ شرکت تعاونی تولید در کشور ایجاد گردید (Darvishinia, 2000).

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، حدود نیمی از این تعاونی‌های روستایی منحل و بقیه (به تعداد ۱۹ تعاونی)، تقریباً بدون هیچ حمایتی از جانب دولت به کار خود ادامه دادند. در طول سال‌های اولیه پس از انقلاب اسلامی چندان توجهی به مقوله نظام بهره‌برداری از منابع تولید کشاورزی کشور به طور اعم و تعاونی‌های تولید روستایی به طور اخص نمی‌شد. از دهه ۶۰ توجه محافل تخصصی و علمی به مقوله نظام‌های بهره‌برداری و دستیابی به شیوه‌های مناسب‌تر بهره‌برداری از منابع جلب گردید و بدین ترتیب، در دور جدید توسعه تعاونی‌های تولید روستایی از سال ۱۳۶۸ (از آغاز اجرای برنامه اول توسعه) با تأسیس پنج شرکت جدید آغاز گردید و در سال‌های بعد شتاب بیشتری به خود گرفت. به طوری که در حال حاضر، شبکه تعاونی روستایی در کشور دارای ۲۹۴۱ شرکت تعاونی روستایی با ۴۵۰۰۸۶۸ نفر عضو در سطح ۵۶۲۵۲ روستا با سرمایه‌ای بالغ بر ۴۴۰ میلیارد ریال بوده که این شرکت‌ها به نوبه خود ۲۵۶ اتحادیه را در سطح شهرستان‌ها تشکیل می‌دهند. این اتحادیه‌ها نیز در سطح هر استان، تشکیل اتحادیه استانی را داده که تعداد آن تاکنون به ۲۷ اتحادیه استانی بالغ گردیده است. این تعاونی‌ها چندمنظوره بوده و به

اعضاء در امور شرکت‌ها، سطح تحصیلات و میزان تجربه مدیریتی آنان از مهم‌ترین عوامل مدیریتی مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی است.

نتایج عزیز پور فرد و همکاران (Azizpoor Fard et al., 2015) نشان داد که پنج عامل دانشی - انگیزشی، حمایتی، توانمندی اقتصادی، ارتباطی و آموزشی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تعاونی‌های دامداران شهرستان کوهدشت استان لرستان می‌باشد.

بر اساس پژوهش حاجی و همکاران (Haji et al., 2016) عامل‌های اجتماعی - فرهنگی، شخصیتی، آموزشی - ترویجی، مدیریتی، اقتصادی، سیاستی و زیست‌محیطی بر توسعه پایدار تعاونی‌های تولید کشاورزی شهرستان نقده استان آذربایجان غربی تأثیرگذارند.

نتایج پژوهش امینی و همکاران (Amini et al., 2015) نشان داد که تعاونی‌های تولید روستایی شهرستان کاشان و آران و بیدگل استان مرکزی از نظر تمام شاخص‌های مورد ارزیابی (اجتماعی، فنی، اقتصادی و مدیریتی) با سایر نظام‌های بهره‌برداری کشاورزی دارای تفاوت معنی‌داری است؛ به گونه‌ای که از نظر شاخص‌های اجتماعی و فنی در رتبه اول و از نظر شاخص‌های اقتصادی و مدیریتی پس از نظام تجاری در رتبه دوم قرار دارد.

حیدری ساربان (Heydari-Sareban, 2015) به بررسی شاخص‌های شناسایی تعاونی‌های موفق کشاورزی شهرستان پارس‌آباد مغان در استان اردبیل پرداخته و به این نتیجه رسید که مهم‌ترین شاخص‌ها برای شناسایی موفقیت تعاونی‌ها را می‌توان به شش بُعد اقتصادی، اجتماعی، حقوقی، مدیریتی، فردی و آموزشی تقسیم بندی کرد.

جهانی توسعه اجتماعی که در سال ۱۹۹۵ برگزار شد و قطعنامه مجمع عمومی ملل متحد که سال ۱۹۹۶ تصویب شد، اهمیت تعاونی‌ها را در رویکرد مردم محور برای توسعه اجتماعی تشخیص دادند (Khosrowjerdi et al., 2013).

در مورد بررسی مقوله موفقیت تعاونی‌ها مطالعات مختلفی صورت گرفته است که به طور مختصر در زیر معرفی می‌شوند:

خسروجردی و همکاران (Khosrowjerdi et al., 2013) در مطالعه‌ای از نوع کمی و پیمایشی، عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های عشایری استان فارس را مطالعه کردند و به این نتیجه رسیدند که رابطه میان سازه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و مدیریتی درون سازمانی و نیز سازه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاست‌گذاری و آموزشی برون سازمانی با موفقیت تعاونی‌های عشایری، مثبت و معنی‌دار است. فزون بر این، از میان عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های عشایری، عامل‌های اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی مدیریتی و آموزشی درون سازمانی به ترتیب دارای بیشترین سهم و در مقابل، عامل‌های اقتصادی اجتماعی - فرهنگی و سیاست‌گذاری برون سازمانی سهم اندکی در موفقیت تعاونی‌های مزبور داشتند.

در مطالعه زارع شاه‌آبادی و همکاران (Zareshahabadi et al., 2015) متغیرهای مشارکت، تحصیلات، آموزش و فرهنگ در مجموع توانستند ۳۹ درصد از تغییرات موفقیت تعاونی تولیدی را تبیین کنند.

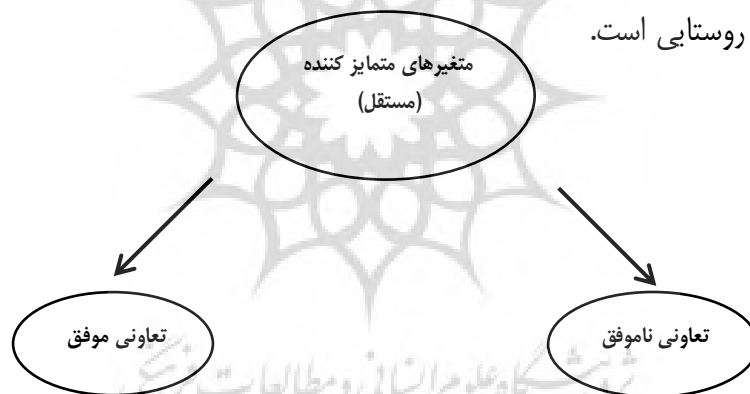
نتایج پژوهش مهدیان و همکاران (Mahdian et al., 2016) نشان داد که شرکت‌های تعاونی تولید روستایی استان چهارمحال و بختیاری تنها در بُعد اطمینان توانسته‌اند انتظارات اعضا را برآورده سازند. همچنین، مهارت‌های انسانی و ادراکی، اعتقاد مدیران به مشارکت

بر اساس پیشینه پژوهش حاضر مدل مفهومی به نحوی طراحی شده است که در آن نقش متغیرهای متمایزکننده (مستقل) در تمایز دو گونه شرکت تعاونی موفق و ناموفق شهرستان آبدانان (متغیر وابسته) به تصویر کشیده شود (شکل ۱).

بر اساس تحقیق رستم‌نژاد و همکاران (Rosatmnejad et al., 2020) مشکلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، اداری و نهادی به ترتیب به عنوان مهم‌ترین موانع تأثیرگذار بر موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی هستند.

در پژوهش ادوردسون و همکاران (Edvardsson et al., 2019)، طوفان اندیشه، همکاری اعضای سازمان، تشویق و انجام کار گروهی و گردآوری رسمی و غیررسمی داده‌ها و اطلاعات، عامل مهمی در موفقیت شرکت‌های تعاونی روستایی می‌باشند.

رانی و همکاران (Rani et al., 2016) در پژوهشی به بررسی موانع مشارکت زنان در شرکت‌های تعاونی روستایی در کشور اتیوپی پرداختند و نشان دادند که فرهنگ مردسالاری، مهم‌ترین مانع حضور زنان در شرکت‌های تعاونی تولیدی روستایی است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

حجم کلی نمونه به تعداد ۳۷۳ نفر برآورد شد. بعد از این برآورد، به صورت طبقه‌بندی تصادفی با انتساب متناسب (نسبت تعداد کل اعضای هر یک از شرکت‌های تعاونی تقسیم بر عدد ۴۷۳۳، ضرب در حجم کل نمونه) اختصاص داده شد (جدول ۱).

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش مورد استفاده در این مقاله، از نظر ماهیت کمی، هدف، کاربردی و از لحاظ نحوه جمع‌آوری داده‌ها از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه اعضای تعاونی‌های پنج‌گانه تولید روستایی شهرستان آبدانان به تعداد ۴۷۳۳ نفر تشکیل می‌دهند که از این تعداد با استفاده از جدول کرجسی و مورگان،

جدول ۱. جامعه آماری و اندازه نمونه پژوهش

نام شرکت‌های تعاونی	تعداد اعضا	تعداد نمونه
۱. آب انار	۷۸۵	۶۱
۲. صفا	۱۴۰۰	۱۱۱
۳. خورشید	۸۶۵	۶۸
۴. مورموری	۱۳۵۷	۱۰۷
۵. کوهزاد	۳۲۶	۲۶
جمع کل	۴۷۳۳	۳۷۳

شهرستان به آن (شهرستان دره شهر)، تعداد ۳۰ نفر از اعضای تعاونی این شهرستان در قالب مطالعه مقدماتی (راهنما) پرسشنامه را تکمیل و پس از ورود داده‌ها به رایانه، ضریب آلفای کرباخ محاسبه شد و مقادیر آن برای پرسشنامه‌های اعضا، مدیران و مسائل مالی، به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۸۶ و ۰/۷۶ به دست آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی انجام شد. در قالب آمار توصیفی از میانگین، میانه، نما، واریانس، انحراف معیار و ترسیم جداول برای دسته‌بندی گروه‌های پاسخگویان از نظر صفات مختلف و توصیف جامعه آماری استفاده شد. در این بخش برای ساخت شاخص کلی موفقیت شرکت‌ها در دستیابی به اهداف اجتماعی-اقتصادی، زیر مقوله‌هایی مانند: ایجاد درآمد و اشتغال، تأمین نهاده‌های کشاورزی، تأمین وام، خرید و فروش محصولات کشاورزی، میل به سپرده‌گذاری بر اساس میزان سپرده اعتباری، ایجاد اشتغال غیر کشاورزی، میزان موفقیت در تأمین کالاهای کوپنی، میزان موفقیت در تأمین کالای مصرفی، شرکت در جلسات تعاونی و صندوق، شرکت در فعالیت گروهی، عضویت در سازمان‌های رسمی و غیررسمی، موفقیت در جذب مشارکت اعضا در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی و موفقیت در حل مسائل

جمع‌آوری داده‌های پژوهش از راه تکمیل سه نوع پرسشنامه ساختاریافته با پرسش‌های باز و بسته صورت گرفت: ۱- پرسشنامه اعضا، شامل نه متغیر در قالب سیزده پرسش مربوط به ویژگی‌های فردی اعضا، مانند محل سکونت، سن، سطح تحصیلات، مدت عضویت در تعاونی، تعداد دوره‌های آموزشی که عضو در آن شرکت کرده، ۲- پرسشنامه مدیران (هیئت‌مدیره و مدیرعامل) شامل سیزده متغیر در قالب ۲۱ پرسش مربوط به ویژگی‌های فردی مدیران مانند سن، سطح تحصیلات، مدت عضویت در تعاونی، سرمایه نزد تعاونی، میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، سابقه مدیریت، میزان مشارکت هیئت‌مدیره در مدیریت تعاون و ۳- پرسشنامه مسائل مالی شرکت با دو متغیر در قالب سه پرسش مربوط به میزان سرمایه، تعداد اعضا و سود ویژه.

روایی صورتی پرسشنامه‌ها با بررسی اساتید گروه‌های ترویج و آموزش کشاورزی و نیز مدیریت کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام و نیز کارشناسان خبره شرکت‌های تعاونی روستایی شهرستان آبدانان تأمین شد. همچنین برای تعیین پایایی پرسشنامه به دلیل شباهت بسیار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شهرستان آبدانان با نزدیک‌ترین

واحدهای تولیدی، تجاری و خدماتی است و در آن واحدهای مورد مطالعه را بر اساس شاخص‌های مورد نظر (توسعه) به زیرمجموعه‌های همگن تقسیم شده تا از درون آن‌ها نقاط مطلوب را برای هر یک از طبقات فوق تعیین نمایند (Kalantari, 2013). برای محاسبه تاکسونومی عددی با برنامه SPSS، در ابتدا ماتریس داده‌ها (اولیه) شامل ۵ شرکت در سطر و سه متغیر سازنده موفقیت شرکت‌ها شامل: نسبت میانگین سرمایه به تعداد اعضا، نسبت سود ویژه به سرمایه و شاخص کلی موفقیت در ستون را شکل داده و در ادامه با محاسبه فاصله هر شرکت از شرکت‌های دیگر بر مبنای مجموع زیر مقوله‌های بکار رفته (Cio)، فاصله مرکب هر شرکت از شرکت ایدئال محاسبه شد. بزرگ‌ترین عدد در هر یک از ستون‌های ماتریس استاندارد به عنوان مقدار ایدئال انتخاب شده و فاصله مرکب هر شرکت از شرکت ایدئال محاسبه و ارزیابی می‌گردد. محاسبه وضعیت هر شرکت (DL) نیز بر اساس مجموع شاخص‌ها انجام گردید.

در قالب آمار استنباطی پژوهش، تحلیل تشخیصی برای طبقه‌بندی پاسخگویان بر اساس مقادیر (کدهای) یک متغیر وابسته اسمی دوجبهی (شرکت‌های تعاونی موفق و ناموفق) به کار رفت. درواقع، در مواردی که متغیر وابسته اسمی و متغیر مستقل کمی باشد، به منظور پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته از روی متغیرهای مستقل از تحلیل تشخیصی استفاده می‌شود؛ بنابراین، تحلیل تشخیصی درصدد است تا ترکیب‌های خطی بین متغیرهای مستقل را که قادرند به بهترین نحو گروه‌های پاسخگویان را از هم جدا کنند، شناسایی کند (Mansoorfar, 2001). بر این اساس، در این پژوهش از تحلیل تشخیصی با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSSv23 برای تمایز شرکت‌های تعاونی موفق از ناموفق استفاده

و مشکلات اعضا، با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی به مؤلفه‌های بردار ویژه، وزن هر گویه در پرسشنامه مشخص شد و سپس در میانگین پاسخ اعضای هر شرکت به زیر مقوله‌ها (اعداد ۱ تا ۵) ضرب گردید. آنگاه میانگین نسبت سرمایه به تعداد اعضا و میانگین نسبت سود به سرمایه به عنوان عوامل شکل‌دهنده موفقیت در نظر گرفته شدند؛ پس از رفع اختلاف مقیاس با استاندارد سازی مقادیر (محاسبه Z score)، وزن این سه دسته عوامل مشخص شدند و عدد کلی که نشان‌دهنده میزان موفقیت شرکت‌هاست، از ترکیب وزنی در اعداد مربوط به دست آمد.

در ادامه برای محاسبه معادله میزان موفقیت هر کدام از شرکت‌ها در دستیابی به اهداف اجتماعی - اقتصادی از شروط (فرمول‌های) زیر که مشهور به روش «فاصله انحراف معیار از میانگین (ISDM)» است، استفاده شد (Saddeghi & Mohammadzadeh, 2012).

الف - موفقیت تعاونی در حد کم برآورد شده، اگر:
 $S1 < (Mean - S.d)$

ب - موفقیت تعاونی در حد متوسط برآورد شده، اگر:
 $(Mean - S.d) < S2 < Mean$

ج - موفقیت تعاونی در حد زیاد برآورد شده، اگر:
 $(Mean + S.d) < S3 < Mean$

د - موفقیت تعاونی در حد بسیار زیاد برآورد شده، اگر:
 $S4 > (Mean + S.d)$

در شروط بالا، Mean: میانگین، S.d: انحراف معیار و S1، S2، S3، S4 به ترتیب نشان‌دهنده سطوح موفقیت شرکت‌های تعاونی از کم تا بسیار زیاد است.

در قالب آمار توصیفی پژوهش بر اساس میزان موفقیت تعاونی‌ها، با استفاده از تکنیک تاکسونومی عددی، شرکت‌های تعاونی ۵ گانه شهرستان آبدانان استان ایلام رتبه‌بندی شدند. تکنیک تاکسونومی عددی یکی از روش‌های پرکاربرد در زمینه رتبه‌بندی

شد و در تابع تشخیصی (ریشه قانونی)، متغیرهای مستقل متمایزکننده این دو گونه تعاونی مشخص گردیدند. این متغیرها عبارت‌اند از: سطح تحصیلات اعضا و مدیران، سابقه مدیریت، مدت عضویت اعضا و مدیران، شرکت در دوره‌های آموزشی برای اعضا و مدیران، شناخت اعضا و مدیران از اصول تعاونی، انگیزه عضویت اعضا در تعاونی و سطح مشارکت اعضا در تعاونی.

یافته‌ها

ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان

یافته‌های حاصل از تحلیل توصیفی ویژگی‌های پاسخگویان حاکی از آن است که میانگین مدت عضویت اعضا و مدیران تعاونی، به ترتیب ۱۴ و ۱۶ سال بوده است. همچنین، میانگین سنی اعضا ۴۵ سال و دامنه سنی آن‌ها بین ۲۲ تا ۸۹ سال و میانگین سنی مدیران تعاونی ۴۹ سال و دامنه سنی آن‌ها بین ۲۷ تا ۵۶ سال بود. بیشترین سهام اعضا به کمتر از ۵۰ سهم با فراوانی ۲۷۹ نفر (۷۴/۸ درصد) و بیشترین سهام مدیران به ۱۰۰ تا ۱۵۰ سهم با فراوانی ۱۱ نفر (۵۵ درصد) تعلق داشت. ۳۳ درصد از اعضای شرکت‌ها

بی سواد، ۲۸/۳ درصد ابتدایی، ۱۹/۸ درصد راهنمایی، ۴/۸ درصد متوسطه، ۹/۹ درصد دیپلم، ۲/۱ درصد فوق‌دیپلم و ۲/۱ درصد کارشناسی و بالاتر و نیز، سطح تحصیلات ۵ درصد مدیران زیردیپلم، ۲۰ درصد دیپلم، ۴۰ درصد فوق‌دیپلم، ۲۵ درصد لیسانس و ۱۰ درصد فوق‌لیسانس و بالاتر بوده است. بیشترین سابقه عضویت اعضا مربوط به عضویت کمتر از ۱۰ سال با ۴۵/۸ درصد و کمترین سابقه عضویت آنان مربوط به عضویت ۴۰ سال به بالا هست. بیشترین سابقه عضویت مدیران مربوط به عضویت ۳۰-۲۰ سال با ۳۵ درصد و کمترین سابقه عضویت آنان مربوط به عضویت ۳۰ سال به بالا با ۱۰ درصد بوده است. ۲۴/۷ درصد اعضا اعلام داشته‌اند که در دوره‌های آموزشی درزمینه تعاونی‌ها شرکت کرده‌اند و ۷۴/۳ درصد این دوره‌ها شرکت نداشته‌اند. این در حالی است که تمام مدیران مورد مطالعه در دوره‌های آموزشی درزمینه تعاونی‌ها شرکت داشتند. تأسیس تمامی شرکت‌های مورد مطالعه به سال‌های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۸ بازمی‌گردد و از این رو سابقه‌ای ۳۵ تا ۴۰ ساله دارند.

جدول ۲. میزان موفقیت شرکت‌ها بر اساس شاخص‌های اقتصادی-اجتماعی

ردیف	نام شرکت	میزان موفقیت	درجه موفقیت
۱	خورشید	۲۶/۵	بسیار زیاد
۲	مورموری	۲۱	زیاد
۳	صفا	۳۴/۴	متوسط
۴	آب انار	۹/۷	کم
۵	کوهزاد	۸/۴	کم

میانگین = ۰/۱۸۸ -

انحراف معیار = ۱/۶

تعیین میزان موفقیت شرکت‌ها

با توجه به شیوه تعیین شاخص کلی موفقیت و شروط لازم در محاسبه معادله میزان موفقیت هر کدام

های آب انار و کوهزاد) در حد کم، ۳۴/۴ درصد در حد متوسط (شرکت صفا)، ۲۱ درصد در حد زیاد (شرکت مورموری) و ۲۶/۵ درصد در حد بسیار زیاد (شرکت خورشید) ارزیابی شده‌اند. بدین ترتیب، میزان موفقیت بیش از بیش از ۵۰ درصد از شرکت‌ها متوسط به پایین است.

از شرکت‌ها در دستیابی به اهداف اجتماعی - اقتصادی، میزان کلی موفقیت شرکت‌های ۵ گانه مورد مطالعه در دستیابی به اهداف اقتصادی - اجتماعی به دست آمد (جدول ۲). بر اساس یافته‌ها، میزان کلی موفقیت شرکت‌ها با میانگین ۰/۱۸۸ - و انحراف معیار ۱/۶ گویای آن است که موفقیت حدود ۱۸/۱ درصد شرکت‌ها در دستیابی به اهداف اقتصادی - اجتماعی (شرکت

جدول ۳. محاسبه فاصله هر شرکت از شرکت دیگر و رتبه‌بندی شرکت‌ها

ردیف	شرکت	فاصله مرکب از مقدار ایدئال (Cio)	وضعیت شرکت (DL)	رتبه شرکت
۱	خورشید	۳/۲۷۵	۰/۱۱۴	۱
۲	مورموری	۳/۵۶۷	۰/۱۳۲	۲
۳	صفا	۴/۷۵۷	۰/۴۲۳	۳
۴	آب انار	۶/۶۷۸	۰/۵۴۴	۴
۵	کوهزاد	۷/۹۶۸	۰/۹۷۸	۵
		میانگین	۰/۲۵۴	
		انحراف معیار	۰/۶۸۹	
		Co (نمره تمایز)	۵/۲۴۳	

طبقه‌بندی و رتبه‌بندی شرکت‌ها با استفاده از تکنیک تاکسونومی عددی

نتیجه محاسبه تکنیک تاکسونومی عددی پس از مرتب کردن شرکت‌های ۵ گانه شهرستان آبدانان بر اساس سطح نسبی موفقیت در جدول (۳) آورده شده است. از آنجا که مقدار DL همواره بین صفر و یک می‌باشد و هر قدر این مقدار به سمت صفر میل کند نشان از موفقیت بیشتر شرکت تعاونی مورد اشاره دارد، از این رو می‌توان دریافت که از نظر شاخص موفقیت، شرکت تعاونی خورشید بالاتر و شرکت کوهزاد پایین‌تر از سایر شرکت‌ها قرار گرفته‌اند.

ترسیم تابع تشخیصی تعاونی‌های موفق از ناموفق

در این تحلیل نخست، متغیر وابسته (گروه‌بندی) با استفاده از روش تاکسونومی عددی شناسایی شد؛ بدین ترتیب که ۳ شرکت (رتبه‌های ۱ تا ۳) به عنوان شرکت موفق و ۲ شرکت (رتبه‌های ۴ و ۵) به عنوان شرکت ناموفق در قالب متغیرهای گروه‌بندی شده وارد تحلیل شدند. اولین متغیری که وارد تحلیل شد، نقش سازمان‌های دولتی و غیردولتی در موفقیت تعاونی‌ها بوده که آماره F (نسبت تغییرپذیری بین گروه‌ها به تغییرپذیری درون گروه‌ها) آن برابر با ۴۱/۲۸ (بیشترین مقدار) و لاندای ویلکز آن برابر با ۰/۱۸۹ (کمترین مقدار) است. در مرحله دوم، متغیر عملکرد شرکت تعاونی روستایی با آماره F برابر با ۲۸/۳۱ و لاندای ویلکز برابر با ۰/۰۵۲، در مرحله سوم، متغیر سرمایه مدیران با آماره F برابر با ۱۹/۷۶ و لاندای ویلکز برابر با

۰/۰۱۸ و در مرحله چهارم، سرمایه اعضا با آماره F برابر با ۱۰/۲۱ و لاندای ویلکز برابر با ۰/۰۰۷ وارد تحلیل شده‌اند. متغیرهای دارای آماره F کوچک‌تر از معیار (۳/۹۱) مانند سطح تحصیلات اعضا و مدیران، طول مدت عضویت اعضا و مدیران، سابقه مدیریت، آموزش مدیران و اعضا، شناخت مدیران و اعضا از اصول تعاون، انگیزه عضویت، سطح مشارکت اعضا در تعاونی وارد تحلیل نشدند.

معنی‌دار بودن تابع تشخیصی در سطح ۹۵ درصد اطمینان و همچنین مقدار لاندای ویلکز (۰/۰۰۷)، نشان‌دهنده معنی‌داری معادله متمایزکننده است. چنانکه از **جدول (۴)** پیداست، معادله تشکیل شده برای تمایز دو گروه تعاونی موفق و ناموفق از هم دارای

مقدار کای اسکوتر برابر با ۳۵/۲۱ و با ۴ درجه آزادی، در سطح بالایی از معنی‌داری است. عدد ۱ در ستون تعداد معادله (تعداد تابع تشخیصی) که با دو سطح از متغیر ملاک (شرکت تعاونی موفق و ناموفق) به‌دست آمده است، درجه آزادی تعداد متغیرهای موجود در تابع تشخیصی را نشان می‌دهد. البته مقدار لاندای ویلکز را می‌توان به صورت درصد نیز تفسیر کرد. برای این کار کافی است مقدار لاندای را از عدد (۱) کم کرده و سپس نتیجه حاصله را در عدد ۱۰۰ ضرب نماییم. بر این اساس، تابع تشخیصی این مطالعه توانسته است ۹۹/۳ درصد از واریانس وضعیت شرکت‌های تعاونی موفق را از ناموفق تبیین کند.

جدول ۴. لاندای ویلکز و سطح معنی‌داری

تعداد معادله	لاندای ویلکز	کای اسکوتر	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۱	۰/۰۰۷	۳۵/۲۱	۴	۰/۰۵

جدول (۵) اهمیت متغیرهای تمیز دهنده (مستقل) تعاونی‌های موفق از ناموفق را نشان می‌دهد. با در نظر گرفتن ضرایب استاندارد شده هر کدام از متغیرها، مهم‌ترین متغیرهای تمیز دهنده تعاونی‌های موفق از ناموفق به ترتیب عبارت‌اند از: میزان ارتباط شرکت‌ها با سازمان‌های دولتی و غیردولتی، عملکرد شرکت تعاونی، سرمایه مدیران و سرمایه اعضای شرکت تعاونی.

با توجه به این که واحدها و مقیاس‌های سنجش متغیرهای وضعیت موفقیت شرکت‌های تعاونی این پژوهش متفاوت است، لذا مقادیر این متغیرها به ضرایب استاندارد شده تبدیل شده تا بتوان بر اساس آن سهم تفکیکی و نسبی هر متغیر به کل تابع تشخیصی را، ضمن کنترل اثرات سایر متغیرها، به دست آورد (Habibpour Gotabi & Safari Shali, 2011).

جدول ۵. ضرایب تابع تشخیصی قانونی

متغیر	نماد متغیر در تابع تشخیصی	ضریب
سرمایه مدیران شرکت‌های تعاونی	X ₁	۲/۹۸۷
میزان ارتباط شرکت‌ها با سازمان‌های دولتی و غیردولتی	X ₂	۵/۰۳۴
سرمایه اعضا	X ₃	۲/۶۵۴
عملکرد شرکت تعاونی	X ₄	۳/۲۸۷

در این معادله ضرایب (X_1, X_2, X_3, X_4) مقدار ضریب تشخیصی یا وزن هر متغیر مستقل است که معادل ضریب B یا $Beta$ در تحلیل رگرسیون خطی است.

بر اساس جدول (۶) که نمرات تشخیصی استاندارد نشده برای هر متغیر را نشان می‌دهد، تابع (معادله) تشخیصی این پژوهش را می‌توان به صورت زیر ارائه نمود:

$$DF = 1.322 X_1 + 3.435 X_2 + 5.423 X_3 + 2.2 X_4 - 21.876$$

جدول ۶. ضرایب تشخیصی استاندارد نشده

متغیر	نماد متغیر در تابع تشخیصی	ضریب استاندارد نشده
سرمایه مدیران شرکت‌های تعاونی	X_1	۱/۳۲۲
میزان ارتباط شرکت‌ها با سازمان‌های دولتی و غیردولتی	X_2	۳/۴۳۵
سرمایه اعضاء	X_3	۵/۴۲۳
عملکرد شرکت تعاونی	X_4	۲/۳
مقدار ثابت		-۲۱/۸۷۶

بحث و نتیجه‌گیری

دولتی و غیردولتی با ضریب ۵/۰۳۴، سرمایه اعضاء شرکت تعاونی روستایی با ضریب ۲/۶۵۴ و سرمایه مدیران شرکت‌های تعاونی با ضریب ۲/۹۸۷ در موفقیت شرکت‌های تعاونی روستایی مؤثر بوده‌اند. این یافته نیز در راستای نتایج حاصل از پژوهش عزیزپور فرد و همکاران (Azizpoor Fard et al., 2015)؛ مهدیان و همکاران (Mahdian et al., 2016)؛ خسروی پور و همکاران (Khosravipoor et al., 2022)؛ ژو و همکاران (Zhu et al., 2018) می‌باشد.

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، به مسئولان و متصدیان تعاونی‌های روستایی پیشنهاد می‌شود به منظور مدیریت بهتر و نیز تحقق بیشتر اهداف اجتماعی - اقتصادی تعاونی‌ها، پیشنهادهای زیر را موردتوجه قرار دهند:

- از آنجاکه میزان موفقیت بیش از بیش از ۵۰ درصد از شرکت‌ها متوسط به پایین برآورد شده‌اند، از این رو پیشنهاد می‌شود با علم و آگاهی به این

پژوهش حاضر باهدف رتبه‌بندی و شناسایی شرکت‌های تعاونی روستایی موفق از ناموفق شهرستان آبدانان در استان ایلام انجام پذیرفت. نتایج این مطالعه نشان داد که میزان موفقیت ۱۸/۱ درصد از تعاونی‌ها در دستیابی به اهداف اقتصادی - اجتماعی در حد کم، ۳۴/۴ درصد در حد متوسط، ۲۱ درصد در حد زیاد و ۲۶/۵ درصد در حد بسیار زیاد بوده است و شرکت‌های خورشید، مورموری و صفا به ترتیب رتبه اول تا سوم را به دست آورده‌اند. این یافته در راستای نتایج حاصل از پژوهش برخی پژوهشگران مانند تقدیسی و نیکوئی نائینی (Tagdisi & Nekoei Naenii, 2016)؛ خسروی پور و همکاران (Khosravipoor et al., 2022)؛ ادواردسون و همکاران (Edvardsson et al., 2019)؛ برقی و شایان (Barghi & Shayan, 2017) می‌باشد.

نتایج حاصل از تحلیل تشخیصی نشان داد که ارتباط شرکت‌های تعاونی مورد مطالعه با سازمان‌های

موضوع، سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌ها لازم برای بهبود و ارتقای شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی موفقیت این شرکت‌ها (به‌ویژه شرکت‌های کوهزاد و آب انار) موردتوجه قرار گیرد.

- با توجه به این که سازمان‌های دولتی و غیردولتی به‌عنوان اولین متغیرهایی بودند که وارد تحلیل شدند و نقش مؤثری و مهمی در موفقیت تعاونی‌های مورد مطالعه داشتند، از این رو پیشنهاد می‌شود که شرایط لازم برای برقراری ارتباط مؤثر بین شرکت‌های تعاونی با سازمان‌های دولتی (بانک کشاورزی و سایر بانک‌های عامل، جهاد کشاورزی و اداره صمت) و غیردولتی (اتحادیه شرکت‌های تعاونی، دهرداری و بخشداری‌ها، شورای اسلامی روستا) فراهم شود. این ارتباط می‌تواند در زمینه بازاریابی محصولات کشاورزی، ارائه خدمات متقابل مالی، فنی و اطلاعاتی مؤثر واقع شود.

- در این پژوهش عملکرد شرکت‌های تعاونی روستایی به‌عنوان دومین متغیر تأثیرگذار بر موفقیت وارد تحلیل شدند، از این رو پیشنهاد می‌شود زمینه بهبود عملکرد این تعاونی‌ها در قالب وظایف حاکمیتی، سیاست‌گذاری، هدایتی، حمایتی و نظارتی صورت پذیرد.

- با توجه به این که بر اساس یافته‌های توصیفی این پژوهش، ۷۴/۳ درصد از اعضای تعاونی‌های موردبررسی

در دوره‌های آموزشی مرتبط با موضوع تعاونی‌ها شرکت نداشته‌اند، پیشنهاد می‌شود آسیب‌شناسی‌های لازم در قالب طرح‌های پژوهشی و مطالعاتی با همکاری مراکز علمی و دانشگاهی استان ایلام انجام پذیرد.

- از آنجا که حضور فیزیکی مدیران شرکت‌های تعاونی مورد مطالعه بر اساس یافته‌های این پژوهش در دوره‌های آموزشی پدیده‌ای لازم است؛ اما کافی نیست، از این رو پیشنهاد می‌شود ارزیابی اثربخشی این دوره‌ها در دستور کار پژوهشگران این حوزه قرار گیرد.

مشارکت نویسندگان

حامد چهارسوقی امین: (روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش، بازبینی و ویرایش، نظارت و سرپرستی)

فتح‌الله اسکندری: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش، بازبینی و ویرایش)

علیرضا پور سعید: (بررسی اطلاعات و پایش و بازبینی، روش‌شناسی)

مونا عرب صیفی: (بررسی اطلاعات و پایش و بازبینی)

قدردانی و تشکر

این مقاله تحت حمایت هیچ سازمان و ارگانی قرار نگرفته است.

References

- Ahmadian, M., Mehrara, M., & Mehrgan, A. (2016). Factors affecting rural income inequality in Iran with emphasis on rainfall fluctuations. *Quarterly Journal of Economic Research and Policies*, 24 (19), 145-146. <https://qjerp.ir/article-1-1406-en.html>. (In Persian).
- Amirnejad, H., Mazreh, F., & Zahedian Tajanki, R. (2018). Investigating the factors affecting the financial success of agricultural enterprises (case study of agricultural cooperatives in selected cities), *Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture*, 5(10), 20-26. <https://jea.sanru.ac.ir/article-1-173-fa.pdf>. (In Persian).
- Amini, A.M., Mazini, N., & Ghadimi, S.A. (2015). Comparative Assessment the Success of Rural Production Cooperatives with other Agricultural Utilization Systems (Case study: Townships of Kashan, and Aran Bidgol), *Co-operation and Agriculture*, 4(14), 61-87. https://ajcoop.mcls.gov.ir/article_11846.html. (In Persian).

- Arbabi, F., & Arvin, P. (2016). Investigating the problems and damages of agricultural cooperatives with an emphasis on the condition of agricultural cooperatives in North Khorasan province, *Journal of Agriculture and Sustainable Development*, 5(3), 20-33. <http://magiran.com/p1605832>. (In Persian).
- Barghi, H., & Shayan, M. (2017). Performance analysis of agricultural cooperatives on rural of employment sustainability (Case Study: city of Kashan). *Journal of Geographical Science*, 13(27), 1-20. https://geographic.mashhad.iau.ir/article_538345.html. (In Persian).
- Central Organization for Rural Cooperatives of Iran. (2023). Retrieved from <http://core.ir>. (In Persian).
- Edvardsson, I. R., Grimsdottir, E., & Durst, S. (2019). Knowledge creation in knowledge intensive small and medium sized enterprises. *International Journal of Knowledge Based Development*, 10(1):75-94. https://www.researchgate.net/publication/331424265_Knowledge_creation_in_knowledge-intensive_small_and_medium_sized_enterprises.
- Emdadi, A., Mahboobi, M., & Abdollahzadeh, Q. (2018). Pathology of rural development cooperatives in line with developing entrepreneurship development strategies, *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, 5(1), 61-76. <https://jea.sanru.ac.ir/en>. (In Persian).
- HabipourGotabi, K., & SafariShali, R. (2011). *Comprehensive manual for using SPSS in survey research*, Looyeh publication, Tehran. (In Persian).
- Haji, L., Chizari, M., & Choobchian, SH. (2016). Structural analysis of the factors affecting the sustainable development of agricultural production cooperatives in the rural areas of Naqdeh, *Journal of Rural Research (Quarterly Peer Reviewed Open Access Journal)*, 7(1), 195-216. https://jrur.ut.ac.ir/article_58392_b33b9dece77bfededda479fd497ece5b.pdf. (In Persian).
- Heydari-Sareban, V. (2015). Comparison of social capital components of members of production cooperatives and farmers who are not members of production cooperatives in rural areas: a case study of Parsabad city, *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 17, 19-30. https://gaij.usb.ac.ir/article_2268_912a03ee7c55c452ca5f2be308630de5.pdf. (In Persian).
- Izadi, B., Rezaeimoghaddam, K., & Behroozeh, S. (2016). An Investigation of Agricultural Production Cooperative Activities and their Member's Participation in Kherameh Townshi, *Co-operation and Agriculture*, 5(18), 59-83. https://ajcoop.mcls.gov.ir/article_38503.html. (In Persian).
- Kalantari, Kh. (2013). *Quantitative model in planning (regional, urban and rural)*, Farhang Saba. (In Persian).
- Khosravipoor, B., Ajili, A., & Kazemi, P. (2022). Analysis of factors preventing and promoting the development of rural production cooperatives in the east of Kermanshah (Saqez, Sahneh and Kangavar), *Geography and Human Relationship*, 5(1). 188-206. https://www.gahr.ir/article_154638_b25914ae60982466207f24f7f3b3d589.pdf. (In Persian).
- Khosrowjerdi, M., Nooripoor, M., & Salehi, S. (2023). Factors affecting the success of nomadic cooperatives: the case of Fars province, *Co-operation and Agriculture*, 11(44). 109-122. <https://www.ajcoop.mcls.gov.ir>. (In Persian).
- Mahdian, SH., Amini, A. M., & Yousefi, A. (2016). Evaluation of management factors affecting the success rate of rural production cooperatives in Chaharmahal and Bakhtiari province, *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 47-2(2), 313-323. https://ijaedr.ut.ac.ir/article_59705_aca268e4ec2ef7b89120b329bb32cd39.pdf. (In Persian).
- Mansoorfar, K. (2001). Advanced statistical techniques (diagnostic analysis). Course notes, Tehran, Tehran University. (In Persian).
- Rani, D. L., & Yadeta, D. B. (2016). Determinants of women participation in primary agricultural cooperative societies of Dendi district, Ethiopia, *International Journal of Applied Research*, 2 (8), 380-384. <https://www.allresearchjournal.com/archives/2016/vol2issue8/PartF/2-8-62-761.pdf>.
- Rasouliazar, S., Kivanifar, S., & Rashiedpour, L. (2016). A factor Analysis Regarding the barriers of agricultural production cooperatives from self-reported value of members in Bukan township, *Co-operation and Agriculture*, 5 (18), 107-132. https://ajcoop.mcls.gov.ir/article_38505_8a054e21f15ad059e52ea56094023d06.pdf. (In Persian).
- Sadeghi, H., & Mohammadzadeh, G. (2002). Extension professional staff's attitude towards participatory approach of extension activities and rural development, *Journal of International Agricultural Extension and Education*, 9(2). 7-14. https://www.researchgate.net/publication/269677434_Extension_Professional_Staffs%27_Attitude_toward_Participatory_Approach_of_Extension_Activities_and_Rural_Development.

- Shirani, R. (2017). *Investigating factors affecting the development of entrepreneurship of rural women members of cooperative companies*, Islamic Azad University, Science and Research Branch (Tehran), Retrieved from <http://digitalthesis.srbiau.ac.ir/diglib/WebUI/Login.aspx>. (In Persian).
- Tagdasi, A., & Nekoei Naenii, S.A. (2016). *Ranking of credit units in rural cooperative societies based on the achievement of rural sustainable development in the Isfahan province*, Rural Development Strategies (RDS), 3(3), 397-414. <https://doi.org/10.22048/rdsj.2017.16014.1115>. (In Persian).
- Tavakoli, J. & Damanbagh, J. (2016). The consequences of ownership conflict on utilization of agricultural lands (Case study: Mahidasht District of Kermanshah County), *Journal of Research & Rural Planning*, 5(3), 145-161. URL <http://jrrp.um.ac.ir/index.php/RRP/article/view/50741>. (In Persian).
- Wang, X., Sun, L., & Zhang, Y. (2012). The Empirical Study on Operating Efficiency of Agricultural Cooperatives in Langao. *International Journal of Business and Management*, 7(17). <https://ccsenet.org/journal/index.php/ijbm/article/view/17289>.
- Zareshahabadi, A., Hajizadeh Meymandi, & Sayyar Khalaj, H. (2015). Social and cultural factors related to the success of production cooperatives in Yazd, *Quarterly Journal of Social Development*, 10(1), 127-156. https://qjds.scu.ac.ir/article_11939_50d6cbd6f01065899fa4b156cb41b8f9.pdf. (In Persian).
- Zeraatkish, S.Y., & Mohammadi, A. (2016). Factors affecting the production and employment generation of early-yielding cooperatives in the agricultural sector of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad provinces, *Co-operation and Agriculture*, 5(17), 101-123. <http://ensani.ir/file/download/article/1633085849-10463-1400-189.pdf>. (In Persian).
- Zhu, Q., Wachenheim, C.J., Ma, Z., & Zhu, C. (2018). Supply chain re-engineering: a case study of the Tonghui Agricultural Cooperative in Inner Mongolia. *International Food and Agribusiness Management Review*, 21(1): 133-160. <https://doi.org/10.22434/IFAMR2016.0095>.

